

KONSULTACJE SPOŁECZNE

POWIEDZ NAM, JAK...

JAK ZAKŁADAĆ OGRODY
SPOŁECZNE?

RAPORT

WPROWADZENIE	4
Jaki był kontekst konsultacji?	4
Co było przedmiotem konsultacji?	4
PRZEBIEG KONSULTACJI	6
Podsumowanie spotkań	6
Podsumowanie formularza	8
ZESTAWIENIE OPINII	10
Opinie dotyczące motywacji związanej z zakładaniem ogrodów społecznych	10
Opinie dotyczące sposobu organizowania się przyszłych ogrodników i ogrodniczek oraz tego, komu udostępniać tereny pod ogrody społeczne (osoby indywidualne, grupy nieformalne lub formalne)	13
Opinie dotyczące zakładania i prowadzenia ogrodów społecznych oraz pomocnych w tym szkoleń i kursów	15
Opinie dotyczące charakteru ogrodów społecznych (miejsca zamknięte, z których korzystają jedynie ogrodniczki i ogrodnicy, czy otwarte, dostępne dla wszystkich mieszkańców i mieszkanki Wrocławia)	19
Opinie dotyczące wsparcia udzielanego przez miasto mieszkańcom i mieszkankom w zakładaniu ogrodów społecznych	22
Opinie poza zakresem konsultacji	36
Konkluzje	39
Partnerzy lokalni	40
INFORMACJA O REALIZATORACH	41

WPROWADZENIE

Jaki był kontekst konsultacji?

Ogrody społeczne są formą ogólnodostępnej zieleni miejskiej, nad którą opiekę sprawują członkowie określonej społeczności. Ogrody mogą pełnić funkcję wytwórczą (dostarczać mieszkankom i mieszkańcom warzyw, owoców, ziół), jak i być miejscem relaksu i integracji lokalnej. Takie zielone przestrzenie podnoszą wartość estetyczną i środowiskową terenów, na których się znajdują; pozytywnie wpływają też na zjawiska klimatyczne.

Wspieranie ogrodnictwa miejskiego stanowi jedno z zadań przewidzianych w projekcie FoodSHIFT2030, finansowanym z programu Horyzont2020, w którym Miasto Wrocław bierze udział. Projekt ten promuje lokalne rolnictwo, zdrową żywność, edukację na temat żywienia, a także łączy lokalnych wytwórców z odbiorcami. Wydział Wody i Energii Urzędu Miejskiego we Wrocławiu wspólnie z mieszkańcami i mieszkankami chce wypracować procedurę i regulamin powstawania ogrodów społecznych – tak, by dokumenty te odpowiadały na zgłoszone potrzeby i były przydatne w rozwijaniu oddolnych inicjatyw ogrodniczych.

Co było przedmiotem konsultacji?

Celem prowadzonych konsultacji było utworzenie grupy osób zainteresowanych powstaniem ogrodów społecznych oraz, na bazie ich opinii, wypracowanie procedury tworzenia ogrodów społecznych ("krok po kroku"), która zostanie zapisana w postaci regulaminu.

W sposób szczególny dyskusji poddano następujące zagadnienia:

- 1) Sposób organizacji przyszłych ogrodników i ogrodniczek (np. grupy nieformalne czy grupy formalne zakładane na potrzeby tworzenia ogrodów).

- 2) Czy ogrody powinny być otwarte czy zamknięte dla osób spoza grupy tworzącej ogród?
- 3) Jakie jest zapotrzebowanie na szkolenia? Jakie tematy szkoleń są najbardziej potrzebne?
- 4) W jaki sposób Miasto może wesprzeć mieszkanki i mieszkańców w zakładaniu ogrodów?

PRZEBIEG KONSULTACJI

Podsumowanie spotkań

W ramach konsultacji odbyła się seria spotkań z mieszkańcami i mieszkankami – osobami zainteresowanymi zakładaniem ogrodów społecznych w swojej okolicy.

Pierwsze spotkanie odbyło się 5 października 2021 r. (wtorek) w Żyjni, miejscu prowadzonym przez galerię Dizajn BWA. Dotyczyło ono procedur zakładania ogrodów społecznych. W spotkaniu moderowanym przez przedstawiciela Fundacji na Rzecz Studiów Europejskich uczestniczyła m.in. dyrektorka Wydziału Wody i Energii Urzędu Miejskiego Wrocławia Małgorzata Brykarz, która przywitała zgromadzonych, a następnie koordynatorka projektu – Małgorzata Bartyna-Zielińska przedstawiła prezentacją dotyczącą planowanych działań mających na celu wspieranie rozwoju ogrodów społecznych we Wrocławiu. Następnie p. Filip Marek – florysta, nauczyciel i promotor ogrodnictwa miejskiego – opowiedział o swoich doświadczeniach.

Uczestnicy i uczestniczki spotkania zgłaszali m.in. potrzebę wsparcia prawnego przy zakładaniu ogrodów społecznych (porady lub broszury informacyjne); większego nagłośnienia informacji o kompostownikach przekazywanych przez Gminę Wrocław, potrzebę założenia bazy lub udostępnienia informacji o możliwości wynajęcia sprzętu i narzędzi ogrodniczych. Sugerowano także rozwiązania mediacyjne przy zakładaniu ogrodów społecznych – zwrócono uwagę na to, że miejsca, gdzie zakłada się ogrody, często są już wcześniej wykorzystywane w sposób nieformalny przez inne grupy.

Kolejne ze spotkań miało formę punktu konsultacyjnego (rozmowy w terenie) i odbyło się w sobotę, 9 października 2021 r., podczas pikniku w Ołbińskim Ogrodzie Otwartym w ROD Lepsze jutro. Opinie na temat ogrodów społecznych zbierali: Anna Cwynar i Tadeusz Mincer z Fundacji na Rzecz

Studiów Europejskich (FEPS) przy wsparciu merytorycznym przedstawicielek Wydziału Wody i Energii (obecnie Wydział Klimatu i Energii) i przedstawiciela Wydziału Partycypacji Społecznej Urzędu Miejskiego.

Większość uczestników i uczestniczek spotkania chciała dowiedzieć się więcej na temat projektu FoodSHIFT2030, poznać doświadczenia Wrocławia nt. uprawy roślin w mieście, bądź też zapoznać się z możliwością zakładania ogrodów.

Trzecie i ostatnie spotkanie konsultacyjne odbyło się w przestrzeni wirtualnej. W debacie, która miała miejsce 12 października 2021 r. (wtorek) na platformie do webinarów zapewniającej jednoczesną transmisję wizji i dźwięku, wzięli udział:

- Katarzyna Przyjemska-Grzesik oraz Angelika Merchut z zespołu Kraków w Zieleni, Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie;
- Urszula Ziober-Flieger, prezeska poznańskiego Stowarzyszenia Zielona Grupa;
- Sławomir Sendzielski, który w Zarządzie Zieleni m. st. Warszawy był inicjatorem takich działań, jak m.in.: program wsparcia ogrodów społecznościowych "Bujna Warszawa" czy program udostępniania ogrodów działkowych społeczności lokalnej "Naprzód działki";
- Małgorzata Bartyna-Zielińska, koordynatorka projektu FoodSHIFT 2030, Wydział Wody i Energii UM Wrocławia.

Zaproszeni goście podzielili się z mieszkańcami i mieszkankami doświadczeniami związanymi z zakładaniem i prowadzeniem ogrodów społecznych w innych miastach w Polsce. Dyskutowano także o możliwościach w zakresie prawnym, finansowym i organizacyjnym zakładania ogrodów

społecznych we Wrocławiu. Zapis e-debaty znajduje się pod niniejszym [linkiem](#).

W debacie udział około 53 osób (16 unikalnych logowań na platformie do webinarów oraz 37 odtworzeń transmisji na stronie internetowej Wrocław Rozmawia), w spotkaniach konsultacyjnych “na żywo” uczestniczyły w sumie 43 osoby.

Notatki ze spotkań stanowią załączniki do raportu (**załącznik nr 1, 2 i 3**).

Podsumowanie formularza

Formularz opinii był dostępny na stronie internetowej konsultacji w okresie od 28 września do 24 października 2021 r. Znalazły się w nim następujące pytania:

1. Czy chciałbyś/chciałabyś założyć ogród społeczny we Wrocławiu?
Dlaczego interesuje Cię akurat taka forma miejskiego ogrodnictwa?
2. Jaki sposób organizowania się przyszłych ogrodników i ogrodniczek odpowiada Ci najbardziej? Czy tereny pod ogrody społeczne powinny być udostępniane indywidualnym osobom, grupom nieformalnym czy raczej grupom formalnym?
3. Założenie i prowadzenie ogrodu społecznego wymaga wiedzy i umiejętności. Jakiego rodzaju szkolenia i kursy Twoim zdaniem byłyby pomocne?
4. Jaki charakter powinny mieć ogrody społeczne? Czy mają to być miejsca zamknięte, z których korzystają jedynie ogrodniczki i ogrodnicy? A może powinny być to miejsca otwarte, dostępne dla wszystkich mieszkańców i mieszkanek Wrocławia? Napisz, dlaczego.
5. Ogrody społeczne stają się coraz bardziej popularne w Polsce. Tworzone są przez mieszkańców i mieszkanki. Wrocław chce ich wspierać w zakładaniu ogrodów społecznych. W jaki sposób powinno się to robić?

6. Poniżej możesz wpisać dodatkowe przemyślenia, które według Ciebie mają znaczenie w przygotowaniu procedury zakładania ogrodów społecznych we Wrocławiu.

Za pośrednictwem formularza wypowiedziało się **26 osób** – treść ich opinii stanowi **załącznik nr 4** do niniejszego raportu.

**Bardzo dziękujemy wszystkim mieszkankom i mieszkańcom
za udział w konsultacjach. Wasz głos jest ważny!**

ZESTAWIENIE OPINII

Opinie dotyczące procedury zakładania ogrodów społecznych. W zestawieniu ujęto wszystkie opinie wyrażone przez e-formularz i w czasie spotkań.

Opinie dotyczące motywacji związanej z zakładaniem ogrodów społecznych

l.p.	OPINIA	ODPOWIEŹ WYDZIAŁU WODY I ENERGII UM
1	Jestem liderem ogrodu społecznego przy wspólnocie mieszkaniowej.	Wyjaśnienie Ogrody społeczne to ogólnodostępne tereny współtworzone przez mieszkańców i mieszkanki. Czasem ogrody są usytuowane np. między blokami, czasem na podwórzach, między historycznymi kamienicami. Na ogół powstają na miejskich gruntach – często na nieużytkach i obszarach zaniedbanych lub niezagospodarowanych. Istotną zasadą, decydującą o funkcjonowaniu ogrodów, jest zaufanie społeczne. Rolą Miasta jest wypracowanie (we współpracy z osobami zainteresowanymi) procedury, mówiącej, jak, krok po kroku, założyć ogród. Miasto powinno też dać wsparcie przyszłym ogrodnikom poprzez proponowane szkolenia, konsultację projektów itd.
2	Interesuje mnie wpływ ogródków społecznych na budowanie interakcji wśród ludzi. Uwielbiam społeczność i naturę, lubię być z ludźmi w naturze.	
3	Nie, to zły pomysł.	
4	Jest silna potrzeba lokalnych społeczności do stworzenia ogrodu społecznego. Wiem, że nie wszyscy na osiedlu mają do dyspozycji własny ROD.	
5	Udział większej liczby osób w uprawianiu ogrodu zapewniłby korzyści wszystkim partycypującym – możliwość pracy z ziemią i roślinami, wzajemną naukę i wymianę doświadczeń, uniknięcie marnowania żywności i zacieśnienie relacji sąsiedzkich czy szerzej, lokalnych.	
6	Chciałabym założyć ogród, ponieważ jakość żywności w sklepach jest coraz gorsza.	

7	Chciałbym uczestniczyć w pracach nad takim ogrodem społecznym, jeśli takowy powstałby w mojej okolicy (Tarnogaj). Forma jest interesująca ze względu na możliwość włączenia się w prace w wolniejszej chwili, nie wymaga aż takiego nakładu sił, jak np. dbanie o własny ogródek na działce.	
8	Integracja sąsiadów przyczynia się do większej dbałości i szacunku dla wspólnej przestrzeni.	
9	Ogrody społeczne wydają mi się świetnym rozwiązaniem dla miejskiego zgiełku. Uważam, że bardzo fajnie można byłoby połączyć to ze strefą relaksu dla mieszkańców danej okolicy (ławki, hamaki, piaskownice...). Jestem przekonany, że byłoby to miejsce, gdzie każdy mieszkaniec chętnie przyszedłby odpocząć, a przy okazji zasmakować owoców z drzewka lub krzaka.	
10	Interesuje mnie idea kooperatyw spożywczych, super byłoby razem hodować owoce, warzywa i wspólnie korzystać z plonów.	
11	Świetna forma spędzenia czasu poza domem.	
12	Prowadzę już ogród społeczny we Wrocławiu, ale ciekawie by było założyć kolejny, np. w mojej dzielnicy (Klecina). Ogrody społeczne są bardzo ważnym elementem zieleni	

	miejskiej, pełnią funkcję integrującą społeczność i edukacyjną.	
13	Jako pszczelarza żywo interesuje mnie duża ilość pożytków i roślin miododajnych.	
14	Od 2012 r. prowadzimy Centrum Rozwoju Zawodowego Krzywy Komin – miejsce kulturotwórcze. 1 września 2021 r., część naszej przestrzeni użyczyliśmy Publicznemu Przedszkolu Wrocławskie Skauty V. Razem z dziećmi chcielibyśmy założyć ogród na tarasie obiektu.	
15	Chciałabym założyć ogrody społeczne na osiedlu Złotniki, które ma tradycję ogródków: jeszcze przed powiększeniem osiedla, przy każdym domku był ogród, jednak liczne inwestycje deweloperskie, rozwój "zabrały" zieloną przestrzeń.	
16	Tak, bo umożliwia zagospodarowanie nieużytkowanych terenów w centrum miasta.	

Opinie dotyczące sposobu organizowania się przyszłych ogrodników i ogrodniczek oraz tego, komu udostępniać tereny pod ogrody społeczne (osoby indywidualne, grupy nieformalne lub formalne)

l.p.	OPINIA	ODPOWIEŹ WYDZIAŁU WODY I ENERGII UM
1	W zależności od własności terenu, ale wszystkie trzy opcje są ok. Wszystkie wymienione opcje mi odpowiadają.	Wyjaśnienie Ogrody społeczne na świecie powstają z inicjatywy grup
2	Myślę, że na początku ktoś na pewno powinien trzymać nad tym pieczę, myślę tu o NGO, przy czym będzie się budować grupa, która prędzej czy później stanie się grupą formalną. Warto jej dać przestrzeń. Wprowadzić zarządzanie turkusowe.	nieformalnych (np. sąsiedzkich), formalnych (np. spółdzielni mieszkaniowych, klubów seniora), instytucji (np. domów kultury, muzeów) czy organizacji pozarządowych. Każda forma zrzeszania się
3	Myślę, że Rada Osiedla powinna stać się inicjatorem takiego działania. Wszystko powinno być udostępniane mieszkańcom, a zarządzane przez grupę nieformalną.	ogrodników i ogrodniczek ma swoje zalety i wady. Poprzez program wspierania przyszłych ogrodników i ogrodniczek, wspólne
4	Myślę, że powinny być udostępniane osobom indywidualnym, żeby każdy miał szansę spróbować swoich sił i sprawdzić, czy ma wystarczająco czasu/ zapału. W zależności od powierzchni ogrodu i chętnych osób, można by tworzyć nieformalne grupy, odpowiedzialne za daną część zadań czy arealik.	wypracowanie regulaminu i procedury zakładania ogrodów chcemy we Wrocławiu uprościć ten proces oraz wypracować najkorzystniejsze rozwiązania. Widzimy różnorodność proponowanych form
5	Grupom nieformalnym i formalnym. Seniorom.	organizowania się przyszłych ogrodników i ogrodniczek – wszystkie zostaną przeanalizowane przez WWE we współpracy z zarządcami terenów. Zwrócić trzeba uwagę na kilka kwestii. W regulaminie zakładania ogrodów

6	<p>Myślę, że pilotażowo grupom formalnym, bo one mają też możliwość lepszego skoordynowania i animowania prac. Trochę podobnie jak z kontenerami kultury ESK. Mają też doświadczenie we współpracy z samorządem oraz dostęp do lokalnych społeczności.</p> <p>Na pewno dostęp do takich ogrodów powinien być otwarty dla wszystkich chętnych, powinni być oni również aktywnie zapraszani, by włączyć możliwie największe grono osób i też próbować budować wokół tego społeczność.</p>	<p>społecznych, poza procedurą, zostaną uwzględnione możliwości formalno-organizacyjne zarządców i (po przeanalizowaniu, jako wypadkowa) propozycje zgłaszane w czasie konsultacji.</p> <p>W założeniu WWE ogrody społeczne we Wrocławiu to m.in. miejsca integrowania się społeczności lokalnej, gdzie można uprawiać rośliny, i które pomagają przeciwdziałać zmianom klimatycznym. Nie mniej ważne jest, by były odpowiednio zarządzane, bo to pozwoli na to, by spełniały opisane wyżej funkcje.</p>
7	<p>Uważam, że grupa ogrodników powinna być w sposób formalny zorganizowana na poziomie samorządowym. Zapewni to ogólny porządek.</p>	<p>Ze względu na różnorodność postulowanych form organizacji przyszłych ogrodniczek i ogrodników oraz specyficzne dla poszczególnych terenów warunki</p>
8	<p>Wszystko jedno, czy formalna, czy nieformalna, ważne, aby służyło to też innym mieszkańcom i angażowało w akcje prospołeczne/proekologiczne.</p>	<p>formalno-prawne, każdy ogród społeczny powinien być rozpatrywany indywidualnie.</p>
9	<p>Raczej powinny być to grupy formalne, po to, aby uniknąć wizyt niepowołanych gości, kradzieży czy dewastacji ogródka. Mogłaby istnieć grupa na facebooku czy whatsappie, umożliwiająca komunikację, wymianę doświadczeń. informacji itd.</p>	

10	Konieczna jest grupa ludzi, gdyż ogród to długotrwałe zobowiązanie. Czy będą mieli jednego silnego lidera, czy funkcjonować demokratycznie, to bym zostawiła samej grupie. Uważam, że powinna powstać organizacja parasolowa, która by miała funkcję doradczą, ale też mogła wypożyczać potrzebny sprzęt np. kosiarki.	
11	Nasz ogród byłby przeznaczony dla dzieci, jako gospodarzy, dla uczestników naszych warsztatów, a przede wszystkim dla naszej nadodrzańskiej społeczności.	
12	Grupom nieformalnym, tak, by dostęp do nich był możliwy dla każdego.	
13	Ogrody społeczne mogą powstawać przy instytucjach publicznych m.in. uczelniach wyższych i placówkach oświatowych.	

Opinie dotyczące zakładania i prowadzenia ogrodów społecznych oraz pomocnych w tym szkoleń i kursów

I.p.	OPINIA	ODPOWIEŹ WYDZIAŁU WODY I ENERGII UM
1	Prawno-informacyjno-społeczne (o własności terenu, uchwałach miejskich, ew. dotacjach, sponsoringu, mediacjach/współpracy z urzędem miejskim i innymi departamentami)	Opinia uwzględniona Dziękujemy za zgłoszenie tematów – weźmiemy je pod uwagę. Zależy nam na tym, aby powstała strona internetowa, gdzie będą

	<p>Miasta/zarządcach, fundacjach; współpracy w grupie-dialogu z mieszkańcami).</p> <p>Szkolenia z kwestii formalnych i finansowych.</p>	<p>znajdowały się wszystkie potrzebne informacje. Jej powstanie jest uzależnione od dostępności finansowania.</p> <p>Już teraz na Facebooku istnieją: 1. grupa pn. Jadalne Miasto Wrocław, która jest miejscem wymiany wiedzy, oraz 2. strona doradcy ogrodniczego (w ramach programu FoodSHIFT2030).</p> <p>W bazie wiedzy (która ma być częścią planowanej strony internetowej) zostaną uwzględnione wybrane propozycje tematyczne.</p>
2	<p>Na temat roślin i uprawy ekologicznej, w oparciu o możliwości nasadzeń w obrębie obszaru miejskiego.</p> <p>Projektowania ogrodu.</p> <p>Kursy z zakresu permakultury, uprawy ekologicznej.</p>	Opinia uwzględniona
3	<p>Podstawy dendrologii, przycinania i prowadzenia drzew i krzewów owocowych.</p>	Opinia uwzględniona
4	<p>Dotyczące małej architektury ogrodowej.</p>	Opinia uwzględniona
5	<p>Warsztaty dotyczące aktywności pod konkretne potrzeby mieszkańców (np. dla dzieci z budowy budek lęgowych).</p>	Opinia uwzględniona

6	<p>Szkolenie wspierające podział rocznych prac i obowiązków w ogrodzie, dzięki któremu lider ogrodu mógłby dzielić i grafikować prace wspólne.</p> <p>Na pewno szkolenia z takiego rocznego cyklu prac w ogrodzie.</p> <p>Widziałbym to w formie praktycznych warsztatów, np. najpierw w jednym miejscu dla liderów wszystkich ogrodów społecznych, a potem już w każdym ogrodzie warsztaty prowadzona przez liderów (możliwie też, że z zewnętrznym wsparciem merytorycznym).</p>	Opinia uwzględniona
7	Zarządzanie projektem	Opinia nieuwzględniona Dziękujemy za zgłoszenie tematu. Zarządzanie projektem to trochę inna tematyka, w naszej opinii do prowadzenia ogrodu nie potrzeba znajomości metodyki zarządzania projektem.
8	Płodozmian, metody ochrony roślin i wzbogacania gleby (naturalne), prawidłowe kompostowanie służące wykorzystaniu w ogrodzie, wpływ ocieplenia klimatu na uprawy (retencja wody, gatunki lepiej przystosowane do warunków).	Opinia uwzględniona
9	Podstawowe choroby i szkodniki roślin, jak zapobiegać, rozpoznać i leczyć z wykorzystaniem nieinwazyjnych środków.	Opinia uwzględniona

	Szkolenia związane z użyciem środków ochrony roślin (aby nie dochodziło do niebezpiecznych zachowań wobec ludzi i pszczół, ogólnie zapylaczy).	
10	<p>Może jakieś podstawy motywacji i komunikacji, aby zachęcić ludzi do współpracy i gromadzenia się w ogrodach?</p> <p>Grupy szkoleniowe, uczące bezprzemocowej komunikacji i pracy w zespole.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Dziękujemy za zgłoszenie tematu, zależy nam na tym, aby powstała strona internetowa, gdzie będą znajdowały się wszystkie potrzebne informacje (jej powstanie jest uzależnione od dostępności finansowania).</p> <p>Na ten moment istnieje facebookowa grupa Jadalne Miasto Wrocław, zrzeszająca osoby zainteresowane zakładaniem ogrodów społecznych. Można także korzystać z pomocy doradcy ogrodniczego (za pomocą profilu Doradca Ogrodniczy - Foodshift2030 WRO Lab).</p>
11	Dotyczące wykorzystania "plonów".	<p>Opinia uwzględniona</p> <p>Można już teraz korzystać z pomocy doradcy ogrodniczego (za pomocą profilu Doradca Ogrodniczy – Foodshift2030 WRO Lab).</p>

Opinie dotyczące charakteru ogrodów społecznych (miejsca zamknięte, z których korzystają jedynie ogrodniczki i ogrodnicy, czy otwarte, dostępne dla wszystkich mieszkańców i mieszkank Wrocławia)

l.p.	OPINIA	ODPOWIEŹ WYDZIAŁU WODY I ENERGII UM
1	Na mapie Wrocławia istnieją różne struktury własności gruntu i każda z nich wymaga innego podejścia do dostępności, np. ogród wspólnoty nie powinien być dostępny dla wszystkich, a ogród na terenie miejskim już tak, szczególnie uprawiany z funduszy miasta. Sprawa dostępności może również ulegać zmianom w zależności od rozwoju takiego ogrodu.	Wyjaśnienie Zasady zakładania i funkcjonowania każdego ogrodu społecznego będą rozpatrywane indywidualnie (ze względu m.in. na status formalno-prawny poszczególnych terenów). Z tych powodów każdy ogród społeczny w tym zakresie powinien być rozpatrywany indywidualnie.
2	Otwarte dzięki temu będzie tworzyć się społeczność.	Założeniem WWE jest to, by użytkownicy i użytkowniczki ogrodów, w porozumieniu z zarządcami terenów, sami decydowali, jaki charakter będzie miał ogród: czy będzie on otwarty, czy zamknięty, czy jego
3	Otwarte, ale przy zachowaniu pewnych zasad. Jeśli coś jest dla każdego, to trochę tak, że nikt nie poczuwa się do odpowiedzialności.	użytkownicy i użytkowniczki będą tam wspólnie uprawiali warzywa, zioła, kwiaty, czy po prostu spędzali wspólnie czas.
4	Otwarte, ale w miejscach ustronnych, aby nie były na widoku ludzi, którzy przypadkiem przechodzą, np. na dziedzińcach kwaterów lub w wnękach przy bocznych ulicach (oczywiście z dostępem do światła). Tak, aby lokalni mieszkańcy wiedzieli, gdzie są i mogli tam swobodnie się dostać.	Należy jednak pamiętać o tym, że poprzez podpisanie umowy o dzierżawę terenu (w przypadku wybrania takiej formuły), grupa bierze na siebie odpowiedzialność za utrzymanie terenu (co wiąże się np. z jego ubezpieczeniem), w związku z czym ta grupa może zdecydować, że bezpieczniej będzie
5	Sama nazwa "ogród społeczny"	

	definiuje odbiorcę: oczywiście dla wszystkich.	teren ogrodzić.
6	Dla wszystkich, ogrody zamknięte to po prostu ogródki działkowe, nie ma po co powielać już istniejącego schematu. Nie każdy może mieć umiejętności i siły by uprawiać ogródek, ale każdy powinien mieć do niego dostęp.	
7	Powinny być otwarte i stanowić centra dystrybucji wiedzy i umiejętności, a także prowadzić działania edukacyjne i realizować postulaty i programy ZZM.	
8	Ważne, żeby częściowo były to miejsca "reprezentatywne" – otwarte dla mieszkańców, propagujące ideę wspólnego wytwarzania żywności, zacieśniania lokalnych więzi i pracy z naturą w mieście. Mogłyby być miejscem odbywania się małych warsztatów czy wykładów związanych z ogrodnictwem i naturą, nie tylko dla dzieci.	
9	Część ogrodów powinna być bardziej kameralna, służąca pracy i relacjom z innymi ogrodnikami, a niekoniecznie nastawiona na interakcje z "gapiami".	
10	Raczej zamknięte – w Polsce za dużo osób lubi niszczyć wspólną własność, poza tym sporo osób, nie dokładając pracy, zebrałoby większość zbiorów. Raczej	

	zamykane na noc, podobnie jak ogródki działkowe.	
11	Dostępne dla innych osób, np. w wyznaczonych godzinach pod opieką kogoś z grupy ogrodników i ogrodniczek.	
12	Nie narzucałabym tego grupie inicjatywnej, która chce zorganizować ogród.	
13	Uważam, że powinny to być miejsca otwarte, dostępne dla wszystkich, podobnie jak parki. Wtedy takie miejsca pełniłyby funkcję strefy relaksu. Jednocześnie byłoby to coś innego niż kolejny park w okolicy. Parki mają sens (poza walorami ekologicznymi), kiedy korzystają z nich ludzie. Jeżeli jednak w jednej okolicy są np. trzy parki, to, któryś z nich najprawdopodobniej jest albo mało użytkowany przez mieszkańców albo w ogóle, a miasto musi dbać o każdy jeden park tak samo, co wiąże się z kosztami. W związku z tym niektóre parki mogą być utrzymywane przez Miasto, mimo że nic się tam nie dzieje, a zatem bezproduktywnie. W ramach takiego "bezproduktywnego" parku świetnym rozwiązaniem byłoby stworzenie parku społecznego, z którego mieszkańcy mogliby korzystać.	Wyjaśnienie Ogrody społeczne na świecie powstają z inicjatywy grup nieformalnych (np. sąsiedzkich), formalnych (np. spółdzielni mieszkaniowych, klubów seniora), instytucji (np. domów kultury, muzeów) czy organizacji pozarządowych. Rolą Miasta jest, we współpracy z osobami zainteresowanymi, wypracowanie procedury, jak krok po kroku założyć ogród oraz jak zapewnić wsparcie przyszłych ogrodników i ogrodniczek poprzez proponowane szkolenia, konsultację projektów itd.

Opinie dotyczące wsparcia udzielanego przez miasto mieszkańcom i mieszkankom w zakładaniu ogrodów społecznych

l.p.	OPINIA	ODPOWIEDŹ WYDZIAŁU WODY I ENERGII UM
1	Poprzez warsztaty i szkolenia – edukacja	Opinia uwzględniona W ramach projektu FoodSHIFT2030 zaplanowany jest cykl szkoleń, działa również doradca ogrodniczy i facebookowa grupa Jadalne Miasto Wrocław, zrzeszająca osoby zainteresowane zakładaniem ogrodów społecznych.
2	Pomoc i ułatwianie formalności przy zakładaniu ogrodów, np. skracanie czasu oczekiwania realizacji umów, pomoc przy współpracy ze wspólnotami, zarządcami, urzędnikami miejskimi, ZZK itd. Udostępniać materiał roślinny i doświadczonych ogrodników, którzy będą wspierać sam proces założenia ogrodu.	Opinia uwzględniona WWE będzie służyło pomocą. Również w UM pracują osoby, które zajmują się tym projektem i z ich pomocy będzie można zawsze skorzystać (również w zakresie pośrednictwa kontaktu z zarządcami itd.).
3	Zwalnianie z opłat za dzierżawę terenu pod ogród społeczny	Opinia uwzględniona Wypracowaniu jasnych zasad służyły te konsultacje społeczne.
4	Określony czas użytkowania terenu	Na ich podstawie powstanie regulamin wraz z procedurą zakładania ogrodów społecznych; w jego ostatecznej wersji będą uwzględnione możliwości formalno-organizacyjne terenów. Grupy zakładające ogrody mogą liczyć na pomoc Miasta, ale muszą

		również liczyć się z tym, że będą ponosić pewne koszty np. ubezpieczenia terenu.
5	Zwolnienie z podatku od gruntu	Wyjaśnienie W ostatecznej wersji regulaminu zostaną uwzględnione możliwości formalno-organizacyjne zarządców terenów; od tego będzie zależeć, czy dany teren będzie np. mógł być zwolniony z podatku.
6	Proste i przejrzyste zasady, jasne uchwały miejskie	Opinia uwzględniona Wypracowaniu jasnych zasad służyły te konsultacje społeczne. Na ich podstawie powstanie regulamin wraz z procedurą zakładania ogrodów społecznych.
7	Lista fundacji i konkretnych jednostek w UM, które pomogą np. w zdobyciu kompostownika, udziela pomocy prawnej, dotacji, mediacji, warsztatów, a nawet w zdobyciu roślin/nasion.	Opinia uwzględniona Docelowo chcemy, aby powstała taka platforma (strona internetowa) wymiany informacji i wsparcia dla ogrodników i ogrodniczek. Aktualnie funkcjonuje już facebookowa grupa pn. Jadalne Miasto Wrocław (będą tam publikowane informacje merytoryczne odnośnie zakładania i prowadzenia ogrodów społecznych). Można też korzystać z pomocy doradcy ogrodniczego (za pomocą facebookowego profilu Doradca Ogrodniczy – Foodshift2030 WRO

		Lab).
8	Stworzyć budżet na tę inicjatywę.	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Inicjatywa zakładania ogrodów społecznych jest w pewnej części finansowana z programu Horyzont2020, w ramach którego prowadzony jest projekt FoodSHIFT2030. Są to między innymi pieniądze przeznaczone na szkolenia dla ogrodników czy też konsultacje dotyczące projektów ogrodów.</p> <p>Należy jednak pamiętać o tym, że poprzez podpisanie umowy o dzierżawę terenu, grupa bierze na siebie odpowiedzialność za utrzymanie terenu, co wiąże się np. z ubezpieczeniem terenu. Zasady działania każdego ogrodu społecznego powinny być rozpatrywane indywidualnie.</p>
9	Ważny byłoby wsparcie finansowe w utworzeniu dobrej infrastruktury, służące np. pokryciu kosztów systemu do retencji wody (czy beczki z rynną), dostępu do energii elektrycznej, szklarni, ew. toalety w przypadku jej braku, a w dostępnych dla każdego. Także dotowanie elementów ułatwiających poruszanie się po takim miejscu (jak szyldy informacyjne), materiałów promocyjnych, ławeczek czy krzeseł/stolików, na których będzie zachęta	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Poprzez podpisanie umowy o dzierżawę terenu grupa bierze na siebie odpowiedzialność za jego utrzymanie, co wiąże się np. wyposażeniem w niezbędne elementy, dbałość o porządek czy ubezpieczenie terenu.</p> <p>Zasady działania każdego ogrodu społecznego powinny być rozpatrywane indywidualnie.</p> <p>Miasto planuje przekazywanie przyszłym ogrodnikom i</p>

	do spędzania tam czasu. Dofinansowanie zagospodarowania ogrodu (inspekty, donice, siedziska).	ogrodniczkom "pakietów startowych", obejmujących podstawowe narzędzia czy nasiona.
10	Wkład miasta (finansowy, rzeczowy), np. koszenie trawy zgodnie z harmonogramem ZZM, pomoc w usuwaniu skutków np. podtopień, ulew; może jakiś „pakiet” na start – podstawowy sprzęt, nasiona, regulamin, poradnik/ materiały budowlane.	
11	Wsparcie finansowe tylko przy dużych kosztach – grabki i sadzonki to sobie ludzie mogą przynieść sami.	Opinia nieuwzględniona Inicjatywa zakładania ogrodów społecznych jest w pewnej części finansowana z programu Horyzont2020, w ramach którego prowadzony jest projekt FoodSHIFT2030. Są to między innymi pieniądze przeznaczone na szkolenia dla ogrodników czy też konsultacje dotyczące projektów ogrodów. Inicjatywa ma na celu wspieranie tworzenia ogrodów, a nie pokrycie kosztów związanych z zakładaniem ogrodów.
12	Promować ideę ogrodów społecznych. Promować ideę przebywania na zewnątrz Myślę, że istotnym punktem byłaby współpraca z wybranymi Radami Osiedli czy CAL-ami: ogrody	Opinia uwzględniona To się dzieje, a kiedy powstanie regulamin i procedura – będzie się dziać w szerszym zakresie. Centra Aktywności Lokalnej (prowadzone przez niezależne od Miasta organizacje pozarządowe) i

	społeczne mają często wymiar lokalny, więc ważne by było rozpowszechnianie informacji na "właściwym" terenie, żeby skuteczniej dotrzeć do grupy docelowej.	Rady Osiedla są osobnymi bytami, ale sensem ich działalności jest wspieranie mieszkańców, więc współpraca z nimi jest jak najbardziej możliwa.
13	Wrocław nie powinien wspierać tej idei.	Opinia nieuwzględniona Wrocław chce wspierać idee, które mają służyć integrowaniu się mieszkańców, tworzeniu się wspólnot, a także które mają wspierać przeciwdziałanie zmianom klimatycznym.
14	Miasto powinno udostępniać tereny w parkach miejskich, zielonych przestrzeniach osiedli.	Opinia częściowo uwzględniona Miasto pracuje nad mapą terenów miejskich, które potencjalnie mogą zostać przeznaczone na ogrody społeczne. Aktualnie parki nie są brane pod uwagę; ogrody mają być dodatkowymi terenami zielonymi, które do tej pory nie były wykorzystywane i nie funkcjonują ani jako przestrzeń publiczna, ani półpubliczna. Jednym z celów zakładania ogrodów jest przywracanie miasta mieszkańcom i mieszkańcom.
15	Kontakt z odpowiednim pracownikiem Zieleni Miejskiej.	Opinia uwzględniona WWE będzie służyło pomocą; w UM pracują osoby odpowiedzialne za ten projekt i z ich pomocy będzie można zawsze skorzystać (również w zakresie pośrednictwa kontaktu z

		zarządcami itd.).
16	<p>Mogłyby być konkursy fotograficzne lub koncepcyjne z nagrodami, które służyłyby rozwojowi ogrodu lub coś w rodzaju mikrograntów na działania z mieszkańcami realizowane na terenach ogródków społecznych.</p> <p>Organizacja jakiegoś miejskiego konkursu na najlepszy ogród, aby dodać trochę motywacji.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Ciekawy pomysł, weźmiemy pod rozwagę.</p>
17	Udostępnianie projektów ogrodów o różnych kształtach.	
18	Stworzenie Interaktywnego kalendarza ogrodnika.	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Miasto pracuje nad bazą terenów miejskich, które będą mogły być przeznaczone pod ogrody społeczne. Jednak pozostałe kwestie leżą w zakresie odpowiedzialności grupy najemców, którzy, poprzez podpisanie umowy o dzierżawę terenu, biorą na siebie odpowiedzialność za utrzymanie terenu (np. wyposażenie terenu w to, co niezbędne, dbałość o porządek czy ubezpieczenie).</p> <p>Zasady zakładania każdego ogrodu społecznego powinny być rozpatrywane indywidualnie.</p>
19	Stworzyć do tego odpowiednią infrastrukturę tj. przeznaczyć teren pod taki ogród, przygotować plan prac porządkowych w takim ogrodzie, za które byłaby odpowiedzialna konkretna instytucja oraz pozyskać środki. Za promocję i konsultacje społeczne byłaby np. odpowiedzialna Rada Osiedla.	
20	Ogólna chęć pomocy, a nie kary umowne za wszelkie ryzyka.	<p>Opinia uwzględniona</p> <p>Inicjatywa zakładania ogrodów społecznych jest w pewnej części finansowana z programu</p>

		<p>Horyzont2020, w ramach którego prowadzony jest projekt FoodSHIFT2030. Są to między innymi pieniądze przeznaczone na szkolenia dla ogrodników czy też konsultacje dotyczące projektów ogrodów.</p> <p>Inicjatywa ma na celu wspieranie tworzenia ogrodów, a nie pokrycie kosztów związanych z zakładaniem ogrodów. Poprzez podpisanie umowy o dzierżawę terenu grupa bierze na siebie odpowiedzialność za utrzymanie terenu, co wiąże się np. wyposażeniem w to, co niezbędne, dbałość o porządek czy ubezpieczenie.</p>
21	<p>Dobrym pomysłem byłyby regularne spotkania dyskusyjne, panele czy wykłady w większych grupach.</p> <p>Zebrać ludzi zainteresowanych tematem.</p>	<p>Opinia uwzględniona</p> <p>WWE stworzyło i moderuje facebookową grupę pn. Jadalne Miasto Wrocław, skupiającą osoby zainteresowane szeroko pojętym tematem niezależności żywieniowej, ogrodów społecznych, niemarnowaniem jedzenia itd. Ponadto w ramach programu FoodSHIFT2030 możliwy jest kontakt z doradcą ogrodniczym, który już teraz wspiera merytorycznie i służy pomocą w zakresie swoich kompetencji.</p> <p>Planowane jest zbudowanie strony internetowej, która w zamyśle stanowić ma bazę wiedzy z zakresu ogrodnictwa.</p>
22	<p>Pomóc w budowaniu partnerstw (co też mogą zrobić NGO-sy), zaoferowanie doradztwa ogrodniczego i warsztatów. Świetnym pomysłem jest też bank czasu i narzędzi, który mógłby koordynować jakiś CAL.</p>	

		<p>Co do zasady, Miasto wspiera działalność organizacji pozarządowych i je sieciuje; możliwe jest, że w tym zakresie niezbędna będzie aktywność poszczególnych organizacji czy osób.</p> <p>W zależności od dostępności środków finansowych, WWE będzie organizować spotkania i szkolenia, poświęcone tematyce prowadzenia ogrodów społecznych.</p>
23	<p>Docierać z programem do szkół, placówek edukacyjnych, aby ziarenko było już zasadzone od najmłodszych lat.</p> <p>Ogrody społeczne powinny mieć też duży wymiar edukacyjny dla dzieci, istniejące ogrody społeczne często są utrzymywane przy szkole czy innej placówce edukacyjnej, więc dobrze byłoby uwzględnić ten aspekt również we Wrocławiu.</p>	<p>Opinia uwzględniona</p> <p>Placówki edukacyjne mają specjalne zadanie – mogą zakładać ogrody warzywne oraz mogą być w nich prowadzone warsztaty edukacyjne.</p> <p>Informacje o tym zawarte są m.in. w następujących artykułach: FoodSHIFT 2030 oraz FoodSHIFT 2030 – szkolne ogrody obrodziły [WIDEO]. We Wrocławiu działa także program Szare na zielone.</p>
24	<p>Pozwalać organizować ogrody społeczne "na zgłoszenie". Tzn. wystarczyłoby, że Miasto udostępniałoby mapę możliwych ogródków, a ktoś by "rezerwował" dany teren.</p>	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Miasto pracuje nad mapą terenów miejskich, które potencjalnie mogą zostać przeznaczone na ogrody społeczne.</p>
25	<p>Wsparcie mediacyjne z sąsiadami i innymi użytkownikami przestrzeni – miejsca, gdzie zakłada się ogrody, często są już wcześniej</p>	<p>Opinia uwzględniona</p> <p>W ramach projektu FoodSHIFT2030 zaplanowany jest cykl szkoleń, w ramach którego znajdą się także</p>

	wykorzystywane w sposób nieformalny przez inne grupy osób.	tematy związane m.in. z mediacją czy rozwiązywaniem konfliktów.
26	Stworzenie bazy lub informacji o możliwości wynajęcia sprzętu i narzędzi ogrodniczych.	Opinia nieuwzględniona Urząd Miejski Wrocławia na ten moment nie ma w planach tworzenia takiej bazy, ale zachęcamy do kontaktu z innymi ogrodnikami i ogrodniczkami, którzy działają w takich facebookowych grupach takich jak np. Jadalne Miasto Wrocław. Warto dodać, że to grupa ogrodników i ogrodniczek, poprzez podpisanie umowy o dzierżawę terenu, bierze na siebie odpowiedzialność za jego utrzymanie, w tym także za wyposażenie w niezbędny sprzęt.

Dodatkowe opinie, dotyczące procedury zakładania ogrodów społecznych we Wrocławiu

I.p.	OPINIA	ODPOWIEŹ WYDZIAŁU WODY I ENERGII UM
1	Miasto powinno ułatwić realizację działań, szczególnie grupom nieformalnym, które mają większy problem niż np. fundacje czy stowarzyszenia, które mają już podstawy prawne i są (jako jednostki) podzielone zadaniowo, np. na zarządzających i realizujących przydzielone zadania. Grupy nieformalne są trudniejszym tematem ze względów finansowych (ustalenie, kto ma płacić np. za	Wyjaśnienie Ogrody społeczne to ogólnodostępne miejsca współtworzone przez mieszkanki i mieszkańców. Istotną zasadą, decydującą o funkcjonowaniu ogrodów, jest zaufanie społeczne. Obecną rolą Miasta jest wypracowanie (z osobami

	kosze czy podlewanie, rośliny), podziału obowiązków - dialog i wspólne cele i wizję ogrodu.	zainteresowanymi) procedury (jak, krok po kroku, założyć ogród) oraz wsparcie przyszłych ogrodników i ogrodniczek poprzez proponowane szkolenia, konsultacje projektów itd.
2	Myślę, że może warto nie zamykać zupełnie ścieżki zakładania ogrodu przed nieformalnymi grupami lub pojedynczymi osobami i zrobić jak np. w Mikrograntach, gdzie odpowiednio zmotywowana osoba z dobrym pomysłem i wnioskiem jest w stanie wygrać. Czyli po prostu konkurs na opiekę nad takim ogródkiem, organizowany np. co dwa lata. Myślę też, że jeżeli jest kilka koncepcji na formę etc., to warto od razu sprawdzić kilka z nich i potem w ramach ewaluacji to się ukształtuje, tak jak ewoluowały np. zasady WBO. Na pewno równolegle sprawdziłbym koncepcję organizowania ogrodów przez grupy i przy szkołach/ przedszkolach.	<p>Miasto nie jest zamknięte na możliwość zakładania ogrodów przez grupy nieformalne i indywidualne osoby. Kwestie dopuszczalnych form organizowania się ogrodników i ogrodniczek będą rozstrzygane indywidualnie dla każdego terenu, w oparciu o jego status formalno-prawny.</p> <p>Obecnie działa facebookowa grupa Jadalne Miasto Wrocław, która ma na celu skupianie osób zainteresowanych tematyką ogrodów społecznych.</p> <p>Miasto jest otwarte na propozycje grup nieformalnych, dotyczących sposobu wspierania w zakładaniu i prowadzeniu ogrodów społecznych. Jednostką właściwą ds. ogrodów społecznych jest WWE (obecnie Wydział Klimatu i Energii).</p>
3	Ogrody społeczne to nie tylko ogrodnictwo, to budowanie relacji, nauka przez doświadczenie, budowanie społeczności lokalnej. Ogród nie powinien pełnić tylko funkcji uprawnej; wyobrażam sobie taki ogród jako miejsce, gdzie może odbyć się ognisko, wiszą hamaki,	<p>Opinia uwzględniona</p> <p>To użytkownicy i użytkowniczki ogrodów będą decydować, jaki charakter będzie miał ogród: otwarty czy zamknięty, czy będą tam wspólnie uprawiali warzywa, zioła, kwiaty, czy po prostu spędzali</p>

	jest przestrzeń do prowadzenia warsztatów.	czas.
4	Marzy mi się, aby założenie ogrodów społecznych było krokiem do integracji z sąsiadami, mieszkańcami, którzy są zabiegani, ale przede wszystkim uczenia się odpowiedzialności za wspólne dobro oraz rozpowszechnienia wiedzy i świadomości przyrodniczej.	
5	Beton, żwir, piach, kora – tego powinno być jak najmniej, to nie wytworzy tlenu. Ziemia we Wrocławiu jest piekielnie struta. Dlatego radzono nic nie sadzić na działkach, a teraz ktoś chce zarobić na tym złym pomysle. Szkoda młodych, będą bardzo chorować.	Opinia nieuwzględniona Ogród społeczny to nie tylko uprawa warzyw. Podstawą jest budowanie lokalnych więzi, wspólne spędzanie czasu. To grupa decyduje, czy będzie uprawiać warzywa – np. w specjalnych podwyższonych grządkach z ziemią i kompostem, zioła, kwiaty, czy po prostu spędzać wspólnie czas.
6	Za późno dowiedziałem się o tym projekcie. Chciałbym być inicjatorem powstania takiego rozwiązania u siebie na osiedlu (radny osiedlowy).	Dziękujemy za opinię Zapraszamy do kontaktu pod adresem e-mail: foodSHIFT2030@um.wroc.pl .
7	Myślę, że powinna być stworzona struktura, która zapewni dobrą kooperację z ogrodnikami, aby ew. problemy były sygnalizowane i adresowane na bieżąco, a ogrody były utrzymywane w dobrym stanie.	Opinia uwzględniona Nad taką strukturą i regulaminem Miasto właśnie pracuje, zapraszamy do współpracy zainteresowane osoby.
8	Konieczna jest umowa dotycząca podziału pracy i udziału w planach	Dziękujemy za opinię.

	między ogrodnikami i ogrodniczkami danej wspólnoty.	Miasto nie będzie ingerować w zakres sposobów działania konkretnych ogrodów – jeżeli wspólnota uzna to za wartościowe i pomocne, będzie mogła stworzyć regulamin ogrodu odpowiadający na potrzeby jej członków.
9	Procedura musi być prosta, a Miasto musi być rzeczywiście zainteresowane realizacją pomysłu, bo z samej procedury nic nie powstanie.	Opinia uwzględniona Miasto pracuje nad regulaminem zakładania ogrodów społecznych oraz procedurą, która w możliwie przejrzysty sposób, krok po kroku, będzie przedstawiała możliwości założenia ogrodu społecznego.
10	Proponuję: 1. Zdefiniowany okres użytkowania; 2. Jak należy dokonać zgłoszenia terenu pod ogród społeczny (jakie dane, dokumenty etc.) trzeba we wniosku zawrzeć; 3. Prawa i obowiązki (Gmina – ogród społeczny); 4. Określenie, co można uzyskać od miasta/gminy; 5. Definicja ogrodu społecznego, co może nim zostać (jakieś ramowe wymogi).	Inicjatywa zakładania ogrodów społecznych jest realizowana i w pewnej części finansowana z programu Horyzont2020, w ramach którego prowadzony jest projekt FoodSHIFT2030 (Miasto Wrocław jest jego uczestnikiem). W związku z tym Miasto podejmuje szereg działań, aby pomysłem zainteresować wrocławian i wrocławianki.
11	Stworzony program zakładania powinien być koordynowany przez rady osiedla, aby to one opiniowały miejsca, nadzorowały opiekunów i promowały takie miejsca.	
12	Myślę, że dobrym rozwiązaniem w przypadku grup zamkniętych	Opinia częściowo uwzględniona Poprzez podpisanie umowy o

	<p>byłoby choćby minimalne partycypowanie w kosztach utrzymania (bardziej szanujemy to, za co sami płacimy). Teren rekreacyjny jest też istotną częścią - altany, wiaty, trawnik czy inne miejsce umożliwiające wypoczynek i zabawę.</p>	<p>dzierżawę terenu grupa bierze na siebie odpowiedzialność za utrzymanie terenu, co wiąże się np. wyposażeniem terenu w niezbędne elementy, dbałość o porządek czy ubezpieczenie.</p> <p>Zasady zakładania każdego ogrodu społecznego powinny być rozpatrywane indywidualnie.</p>
13	<p>Sporym wyzwaniem jest finansowanie ogrodów. To nie są może ogromne koszty po kilku latach, gdy ma się już sadzonki, rozsady, nasiona, cebulki z poprzednich lat etc., ale na początku są duże wydatki: budowa ogrodzenia, podwyższonych grządek, zakup i transport ziemi, sadzonki, nasiona, ubezpieczenie i podatek od gruntu - to wszystko kosztuje. Dobrze by było znaleźć formułę, która będzie się sprawdzać - może składki, może patronite, może sponsor typu OBI? Inaczej wiele osób z powodów finansowych zrezygnuje.</p>	
14	<p>Wyodrębnić miejsca przeznaczone dla pszczelarzy, by mieli oni gdzie ustawić swoje pszczele rodziny. Mogą to być osłonięte drzewami fragmenty parków, starorzecza, tereny podmokłe. Np. koło lasu Kuźnickiego są miejsca odpowiednie do ustawienia pawilonu pasiecznego jako miejsca odwiedzanego przez dzieci z pobliskiej szkoły. Wewnątrz takiej pasieki są przeszkłone ule,</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Pomysł ciekawy, ale mogą stanowić uzupełnienie ogrodów społecznych, jednakże przy ustalaniu lokalizacji tego typu obiektów należy pamiętać, że ule z pszczołami powinny być usytuowane zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym: z zachowaniem odległości od budynków mieszkalnych czy dróg</p>

	stanowiska edukacyjne z zakresu biologii życia pszczoł itp. To rodzaj dydaktycznej ścieżki dla osób, które nie mają bezpośredniego kontaktu z pszczołami (są przegrody izolujące, zabezpieczające przed potencjalnym użądleniem).	publicznych. Pawilon pasieczny to inwestycja wymagająca środków finansowych, jak i przeanalizowania możliwości posadowienia takiego obiektu w przestrzeni. Dobrym rozwiązaniem jest sadzenie roślin kwitnących miododajnych.
15	Procedura jest jedna – zawsze trzeba rozmawiać, konsultacje społeczne to najlepsza forma.	Dziękujemy za opinię.
16	Najlepiej, jakby miejsca tych ogrodów były łatwo dostępne, np. przy okazji spaceru, blisko parku lub ścieżki spacerowej, by w przyszłości mogły stać się częścią Wrocławskiej Sieci Zieleni. Dobrze też by ogrodów było docelowo tyle, by każdy miał ogród w odległości 15–20 min. pieszo. Ogród powinien mieć też jakąś strefę wypoczynku by odpocząć, integrować się etc.	Wyjaśnienie To użytkownicy i użytkowniczki ogrodów decydują o charakterze miejsca – czy będzie otwarte czy zamknięte, czy będą tam wspólnie uprawiali warzywa, zioła, kwiaty, czy po prostu spędzali wspólnie czas. Należy pamiętać, że podpisanie umowy o dzierżawę terenu to wzięcie na siebie odpowiedzialności za utrzymanie terenu, co wiąże się np. z jego ubezpieczeniem, w związku z czym grupa może zdecydować, że bezpieczniej będzie teren ogrodzić. Zasady zakładania każdego ogrodu społecznego powinny być rozpatrywane indywidualnie. Miasto pracuje nad opracowaniem mapy terenów, gdzie można urządzić ogród społeczny.
17	Wydaje mi się, że taki ogród byłby atrakcyjniejszy, jeżeli każdorazowo, w ramach możliwości urbanistycznych, byłby połączony ze strefą relaksu.	

Opinie poza zakresem konsultacji

l.p.	OPINIA	ODPOWIEŹ WYDZIAŁU WODY I ENERGII UM
1	Tereny te powinny być obsadzone zielenią: drzewa, krzewy, trawa.	Wyjaśnienie Na etapie wypracowywania koncepcji zagospodarowania terenu należy uwzględnić istniejące uwarunkowania środowiskowe, w tym istniejącą bądź planowaną zielenią, jak i aspekty prawne. Dlatego też w ramach pomocy osobom zainteresowanym Miasto będzie oferowało, prócz szkoleń, konsultacje projektów ogrodów.
2	Myślę, że wiele by można skorzystać przy współpracy z Polskim Związkiem Działkowców.	Wyjaśnienie Jesteśmy otwarci na współpracę z każdym podmiotem, który wyrazi takie zainteresowanie.
3	Źle prowadzony ogród społeczny jest lepszy niż nieużytek. Nie komplikujmy tematu niepotrzebnie.	Wyjaśnienie Ogrody społeczne to ogólnodostępne miejsca współtworzone przez mieszkanki i mieszkańców. Istotną zasadą, decydującą o funkcjonowaniu ogrodów, jest zaufanie społeczne. Rolą miasta jest wypracowanie (we współpracy z osobami zainteresowanymi), jak, krok po kroku, założyć ogród oraz jak zapewnić wsparcie przyszłych ogrodników (poprzez proponowane szkolenia,

		konsultację projektów itd.).
4	Na ul. Koziej jest jedna działka użyczona spółdzielni mieszkaniowej na plac zabaw. Mieszkańcy tego bloku to ponoć sami emeryci i nie mają ochoty remontować placu. Jest w okropnym stanie. Dobrze byłoby podzielić tę działkę na pół, jedną połowę przeznaczyć na plac zabaw, a drugą na ogród społeczny. Byłoby cudownie.	Wyjaśnienie Miasto sprawdzi możliwość organizacji ogrodu społecznego na tej działce.
5	Efektywnie ścigać ludzi, którzy niszczą wspólną własność.	Wyjaśnienie Działanie pozostaje w kompetencjach służb mundurowych (straży miejskiej i policji).

PODSUMOWANIE

Konkluzje

Konsultacje miały na celu zebranie opinii mieszkańców i mieszkanki na temat procedury zakładania ogrodów społecznych we Wrocławiu. Ich uczestnicy i uczestniczki wyrazili swoje zdanie podczas spotkań konsultacyjnych, e-debaty oraz za pomocą e-formularza opinii.

Wśród pomysłów na sposób organizowania się ogrodników i ogrodniczek wymieniano grupy mieszkańców (grupy nieformalne) i organizacje pozarządowe (grupy formalne), wskazywano też, że ogrody mogą powstawać przy instytucjach publicznych, m.in. przy uczelniach wyższych i placówkach oświatowych. Podnoszono kwestię dostępności ogrodów: powinny być otwarte dla wszystkich pod warunkiem, że ludzie będą dbać o wspólną przestrzeń, szanować ją i korzystać z niej.

Ogrody społeczne pojmowane są przez mieszkańców i mieszkanki zarówno jako miejsca spotkań (miejsca dla społeczności), jak i uprawy roślin (praca). Zwracano także uwagę na aspekt edukacyjny istnienia takich ogrodów, sugerując, że mogłyby być w nich realizowane różnego rodzaju działania związane z edukacją.

Wśród przydatnych szkoleń wymieniano m.in. dot. uprawy permakulturowej oraz ekologicznej. Wskazywano na potrzebę szkoleń z zakresu przepisów prawnych dot. uprawy roślin i wykorzystywania nasion. Zwracano uwagę także na aspekt dzielenia się: sprzętem, wiedzą czy nasionami.

Wydział Wody i Energii (WWE, obecnie Wydział Klimatu i Energii) dokonał analizy wszystkich zebranych opinii. Konsultacje zostały przeprowadzone na bardzo wczesnym etapie prac nad procedurą (jeszcze były prowadzone rozmowy WWE z zarządcami terenów), stąd nie na wszystkie można było

udzielić konkretnych i wyczerpujących odpowiedzi. Wnioski z rozmów z zarządcami terenów są kluczowe dla ostatecznego kształtu procedury. Wszystkie opinie zostaną poddane analizie i na ich bazie powstanie regulamin opisujący krok po kroku procedurę.

Wydział deklaruje, że jest otwarty na współpracę z każdym, kto wyrazi chęć założenia i prowadzenia ogrodu społecznego w mieście. W tej sprawie można kontaktować się bezpośrednio pod adresem e-mail:

foodSHIFT2030@um.wroc.pl.

Jednocześnie warto podkreślić, że w ramach projektu FoodSHIFT2030 zaplanowany jest cykl szkoleń wspierających przyszłych ogrodników i ogrodniczki, działa również doradca ogrodniczy i facebookowa grupa zrzeszająca osoby zainteresowane zakładaniem ogrodów społecznych, [Jadalne Miasto Wrocław](#).

Partnerzy lokalni

Partnerami konsultacji byli: Galeria Dizajn (BWA Wrocław) oraz Ołbiński Ogród Otwarty. Partnerzy odpowiadali za udostępnienie i przygotowanie miejsc na spotkania konsultacyjne, a także wsparli promocję procesu konsultacyjnego.

INFORMACJA O REALIZATORACH

Organizator konsultacji: Wydział Partycypacji Społecznej Urzędu Miejskiego Wrocławia

Wsparcie w realizacji: Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich

Inicjator konsultacji: Wydział Wody i Energii (od 1.07.2022 r. Wydział Klimatu i Energii) Urzędu Miejskiego Wrocławia

Wsparcie merytoryczne: Filip Marek (Pan Kwiciarz), Katarzyna Przyjemska-Grzesik i Angelika Merchut (Zarząd Zieleni Miejskiej w Krakowie), Urszula Ziober-Flieger (Stowarzyszenie Zielona Grupa), Sławomir Sendzielski

Realizatorzy/realizatorki: Tadeusz Mincer, Anna Cwynar (Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich)

Opracowanie raportu: Iwona Nowak, Maria Rudnicka-Myślicka (Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich)

Konsultacje oraz raport przygotowane zostały w ramach zadania publicznego „Wsparcie Procesów Konsultacji Społecznych na terenie Gminy Wrocław w latach 2020–2022” realizowanego przez Fundację na Rzecz Studiów Europejskich, współfinansowanego ze środków Gminy Wrocław.

Wrocław miasto spotkań

WROCLAW
ROZMAWIA

STOWARZYSZENIE
ŻÓŁTY PARASOL

WFO
WROCLAWSKIE
FORUM OSIEDLOWE

Wrocław | sierpień 2022